

Edukacja przedszkolna w Europie

Wychowanie przedszkolne to jeden z ważniejszych szczebli edukacji. Działania podejmowane właśnie w tym okresie wpływają na całe przyszłe życie dziecka, rozwój emocjonalny, społeczny i intelektualny. To przedszkola rozbudzają pierwsze zainteresowania dziecka, dają szansę na rozwinięcie personalnych cech charakteru i osobowości, poznanie norm i zasad obyczajowych.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat w większości dobrze rozwiniętych państw świata wychowanie przedszkolne zyskało większą wagę i zostało uznane nie tylko za istotne ogniwo systemu edukacji, ale przede wszystkim za ważny etap tworzenia podstaw dalszego kształtowania osobowości człowieka w kolejnych okresach życia. Właśnie w wychowaniu przedszkolnym dostrzega się rezerwy niewykorzystanych możliwości rozwoju dziecka, a także istotny czynnik mający wpływ na wyrównywanie szans edukacyjnych.

W Europie można wyróżnić dwa główne modele organizacyjne wychowania przedszkolnego. W pierwszym małe dzieci uczęszczają do placówek zintegrowanych, gdzie wychowanie przedszkolne odbywa się w formie jednej fazy dla wszystkich dzieci, które nie osiągnęły jeszcze wieku szkolnego. Jest tylko jeden zespół kierowniczy dla dzieci ze wszystkich grup wiekowych w każdej placówce, a kadra odpowiedzialna za edukację ma na ogół takie same kwalifikacje i jest objęta tą samą siatką płac, niezależnie od wieku dzieci, którymi się opiekuje. Model ten najczęściej występuje w krajach skandynawskich, na Łotwie i w Słowenii. W drugim modelu, który jest najbardziej popularny w Europie, struktura organizacyjna wczesnej edukacji jest uzależniona od wieku (na ogół dla dzieci w wieku do lat trzech i dzieci w wieku od trzech do sześciu lat). W kilku krajach współistnieją jednocześnie obydwie modele, są to Dania, Grecja, Hiszpania, Cypr i Litwa.

W wielu państwach brakuje centralnych zaleceń czy wskazówek dotyczących programu zajęć edukacyjnych dla najmłodszych dzieci. Natomiast wczesna edukacja i opieka nad dziećmi w wieku od trzech do sześciu lat stanowi pierwszy element edukacji. Na tym poziomie program edukacyjny jest jasno wyznaczony. Wszędzie głównym i najważniejszym celem jest stymulowanie rozwoju poznawczego, społecznego i kulturalnego oraz przygotowanie do wczesnej nauki czytania, pisania i matematyki. Ponadto kadra pracująca na tym poziomie edukacji posiada przygotowanie pedagogiczne, przewidziane dla wykwalifikowanych nauczycieli i pedagogów ogólnych, w którym łączy się zajęcia praktyczne z teoretycznymi.

Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji (ISCED) to system służący do gromadzenia, zestawiania i analizowania statystyk dotyczących edukacji, porównywalnych na szczeblu międzynarodowym. Edukacja przedszkolna – ISCED 0 – ma przede wszystkim zaspokajać potrzeby edukacyjne i rozwojowe dzieci w wieku od trzech lat. Placówki przedszkolne muszą zatrudniać kadrę specjalistyczną, wykwalifikowaną pedagogicznie. ISCED 1 to edukacja w szkole podstawowej – ma umożliwić dzieciom opanowanie na podstawowym poziomie czytania, pisanie i matematyki oraz poznanie innych przedmiotów na poziomie elementarnym.

- W Estonii program przeznaczony jest dla dzieci w wieku od pierwszego do siódmego roku życia.
- Irlandia opracowała swój aktualny ramowy program wczesnej edukacji – *Curricular Framework for Early Learning* w 2009 roku.
- W Grecji program wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dla dzieci w wieku od czterech lat jest realizowany w szkołach.
- W Hiszpanii istnieje „Ogólnokrajowa podstawa programowa” dotycząca edukacji przedszkolnej, obejmująca dzieci w wieku od zera do sześciu lat. Od roku szkolnego 2008/2009 obejmuje wyłącznie drugą fazę, czyli dzieci od trzech do sześciu lat, a program nauczania dla pierwszej fazy został opracowany przez wspólnoty autonomiczne.
- We Włoszech niektóre władze lokalne publikują ogólne wytyczne i wskazówki dotyczące higieny i bezpieczeństwa, ale nie są wiążące. Istnieją tylko wymagane zalecenia w sprawie nauki czytania, pisanie i liczenia.
- Na Litwie wytyczne dotyczą całego etapu wczesnej edukacji i opieki nad programem nauczania dla dzieci w wieku od sześciu do siedmiu lat.
- Za organizację edukacji i opieki dla najmłodszych dzieci w Luksemburgu odpowiadają władze lokalne, więc brak jest ogólnokrajowych wytycznych.
- W Austrii nie istnieje ogólnokrajowy program nauczania, ale we wszystkich dziewięciu prowincjach zostały wydane jasne wytyczne i podręczniki, a także obowiązkowo przygotowuje się na piśmie arkusze z planami i refleksjami dotyczącymi pracy pedagogicznej i edukacyjnej.

Wielka Brytania

System edukacyjny Wielkiej Brytanii wychodzi naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom rodziców zapewniając różne formy opieki nad dzieckiem. Pierwszą i najczęstszą jest przedszkole (*Nursery School*) funkcjonujące ze żłobkiem. W takiej placówce, w większości prywatnej, przyjmuje się dzieci od 3 miesiąca do 5 roku życia. Za opiekę pobierane jest czesne. W Anglii wszystkim 3 i 4-latkom przysługuje prawo do darmowej opieki wczesno-edukacyjnej. Oznacza to, że przez 15 godzin w tygodniu dziecko otrzymuje opiekę bezpłatną. Za resztę, jeśli jest taka potrzeba, rodzice muszą zapłacić. Kolejną formą opieki jest przedszkole przy szkole, zarówno państwowej i prywatnej, gdzie

uczęszczają dzieci od 3 do 5 roku życia. Dzień trwa od 8 rano do 15. Istnieją również grupy zabaw (*play group*) oraz centra zabawy (*day centre*), gdzie rodzice wraz z dziećmi mogą uczęszczać na kilkugodzinne sesje zabaw edukacyjnych. Koszt jest symboliczny. Bardzo popularną formą opieki jest forma przedszkola domowego prowadzonego przez licencjonowaną osobę we własnym domu specjalnie na ten cel przygotowanym. Liczba dzieci w różnym wieku nie przekracza 8. Obowiązek szkolny zaczyna się od 5 roku życia. Dzieci po ukończeniu 5 lat rozpoczynają naukę w szkole podstawowej i przez 6 lat uczęszczają do *Primary School*.

Na uwagę zasługuje proces adaptacji stosowany w angielskich przedszkolach. Zazwyczaj w pierwszych dniach dziecko idzie do przedszkola tylko na 2-3 godziny i to z osobą towarzyszącą (jeden z rodziców, ktoś bliski z rodziny czy znajomych). Czas ten wydłuża się podczas kolejnych dni i w zależności od postępów. Osoba towarzysząca może zostawić malucha samego na jakiś czas, określony przez przedszkolnego opiekuna. Dopiero gdy kierownictwo przedszkola uzna, iż dziecko nie przeżywa stresu związanego z pobytem w przedszkolu, można zostawić je samo na cały dzień. Do tego momentu opiekun dziecka musi zarezerwować sobie czas wolny.

W Wielkiej Brytanii dużą wagę przywiązuje się do przestrzegania ustalonych wcześniej zasad i dyscypliny. Dziecko rodzice muszą przyprowadzać i odbierać bardzo punktualnie - przed godziną otwarcia przedszkola nikt nie wpuści opiekuna dziecka do środka, a po godzinie zamknięcia rodzice zazwyczaj zostają rozliczeni dodatkowo z każdego kilku minut opóźnienia. Poza tym, jeśli nie poinformują przedszkola o tym, że się spóźnią, przedszkole próbuje skontaktować się z rodzicami. W przypadku gdy nie uda się nawiązać z nimi kontaktu, a minie dłuższy czas (np. 30 minut), osoba zajmująca się dzieckiem zgłasza fakt porzucenia dziecka na policję. Jeśli rodzice nie znajdą się na czas, mogą odebrać malucha z instytucji zajmującej się porzuconymi dziećmi.

Opracowała:

Magdalena Proć

Na podstawie:

„Edukacja dzieci młodszych w Wielkiej Brytanii” A. Stradomska, K. Stępień

„Programy edukacji europejskiej w wychowaniu przedszkolnym” A. Kopeć, A. Antczak